

Nacionālā digitālā bibliotēka *Letonica* Eiropas bibliotēkas (*TEL*) un autortiesību kontekstā

Andris Vilks

Seminārs

2007.gada 19.oktobrī

Autortiesību jautājumi

Ar Kultūras ministrijas atbalstu, ir uzsāktas sarunas ar Latvijas radošajām un profesionālajām savienībām par sadarbību, kā arī vienoties par attiecīgiem grozījumiem likumdošanā, lai atrisinātu piekļuves tiesības digitālajiem materiāliem

- 2005.gada 30.septembra stratēģija par EDB un i2010.
- 2006.gada 27.martā Augsta līmeņa darba grupa.
- 2007.gada 12. – 13.jūnijā Autortiesību apakšgrupa: Dr. Arne J. Bahs (Eiropas izdevēju federācijas prezidents, Linne Brindlija (Britu bibliotēkas direktore, Eiropas bibliotēkas Valdes priekšsēdētāja), Klaudija Dillmane (Vācijas Filmu institūta direktore, Eiropas filmotēku asociācijas prezidente), Tarja Koskinena-Olsena (Reproduktīvo tiesību organizāciju starptautiskās federācijas Goda prezidente), Emanuels Hoogs (Nacionālā Audiovizuālā institūta prezidents) un Prof. Marko Ricolfi (Turīnas universitāte).
- 2007.gada 14.septembrī notika EDB dalības pušu seminārs, kurā tika publiskots Licences modelis to darbu digitalizācijai, kuri vairs nav pieejami pārdošanā.

Autortiesību aizsardzības objekti

- Darbi, kas nav pakļauti autortiesību aizsardzībai
- Darbi – bāreņi
- Darbi, kuriem ir autortiesību aizsardzība, bet nav vairs komerciālā apritē
- Darbi, kuri ir komerciālā apritē
- EK Direktīva 2001/29

Problēmas

- Darbi u.c., kuri vairs nav pārdošanā, kur ir robeža.
- Skaņu ieraksti, notis, periodika
- Iznāk, ka nevar digitalizēt pat tad, ja nav publiska pieejamība.
- 70% bibliotēku resursu ir pakļauti autortiesību aizsardzībai, tas nozīmē, ka digitalizācijas programmām var tikt izslēgta 20.gs. atmiņa.
- Lielai daļai attiecīgo darbu nemaz nevarēs atrast autortiesību īpašnieku, bet aizliegums pastāvēs.
- Šos darbus vajadzētu kvalificēt kā bāreņus ar izrietošām konsekvencēm.
- Izņēmums varētu būt obligātie eksemplāri.
(Norvēģijas NB ir vienojusies par pilnīgi VISU publikāciju digitalizāciju.)

risinājumi

- bibliotēkām, izdevējiem un autortiesību sargātājiem ir jāsadarbojas, lai sekmētu bibliotēku materiālu nekomerciālu izmantošanu.
- Digitālās bibliotēkas Augsta līmeņa ekspertu grupas Autortiesību apakšgrupas izstrādātais digitalizācijas licenču modelis salīdzinājumā ar Google bibliotēku jau tā ir ļoti ierobežojošs ar nosacījumiem par informācijas pieejamību autorizētās drošās darba vietās. Tas nepalīdz 20.gs. ieņemt pienācīgo vietu vēsturē.
- Šādu darbu digitalizācija nekomerciālā kontekstā vairs nespēlē nozīmīgu lomu autortiesību īpašnieku ekonomiskajās interesēs un to digitālā pastāvēšana un pieejamība var tikai bagātināt kultūras vidi.

Stūrakmeņi līgumam:

- vienošanās regulē šo darbu digitalizāciju un on line pieejamību, kuri pieder attiecīgajām bibliotēkām, arhīviem un muzejiem.
- Atmiņas institūcijas bez formālas saskaņošanas drīkst digitalizēt minētos darbus no saviem krājumiem un nodrošināt tiem pieejamību tikai kultūras un izglītība vajadzībām.

- Atmiņas institūcijām ir jāpiegādā digitalizēšanai paredzēto darbu saraksts. Šiem darbiem jābūt tādiem, kas nav pieejami tirdzniecībā.
- Autoram (un tā pārstāvim) ir tiesības (piemēram, 2 mēnešu laikā) aizliegt digitalizēt darbus no attiecīgā saraksta, vienīgi ja tas/tie būtu pieejami tirdzniecībā.
- Atmiņas institūcijas un Autora pārstāvis izveido cenrādi, kas institūcijai jāmaksā par attiecīgā darba digitalizāciju. Autora pārstāvis pārdala maksas dalībniekiem

- Individuāls radītājs balstoties uz sava morālo tiesību pieprasījuma, var pieprasīt izdzēst objektu no digitālā krājuma, pat ja viņš ir nodevis savas tiesības citai pusei.
- Autortiesību īpašniekiem paliek viņu autortiesības. Izņēmumi un atvieglojumi nacionālajā likumdošanā attiecas uz digitālajiem darbiem.

- Atmiņas institūcijas uzņemas atbildību un rūpes par to, lai nodrošinātu pienācīgu un likumīgu digitālo darbu lietošanu un pasargātu no neautorizētas lietošanas.
- Autors (un izdevējs) var pieprasīt noteikt darbu izņemšanu no digitālā krājuma, kad viņš nolemj to izmantot komerciāliem nolūkiem.

Model agreement for licence on digitisation of out of print works:

- balstās uz Eiropas komisijas 2006.gada 24.augusta rekomendācijām par Eiropas digitālās bibliotēkas iniciatīvu
- bibliotēkas var ar likumu iegūt tiesības digitalizēt balstoties uz Direktīvu 2001/29.
- Autortiesību īpašnieks var pats veikt attiecīgā darba digitalizāciju.

- Autortiesību īpašnieks var atkal komercializēt darbu.
- Autortiesību īpašnieks saglabā autortiesības arī uz digitālo versiju.
- Autortiesību īpašnieks var izņemt darbu no digitālā krājuma.
- EK no paša sākuma iesaka lietot dalībvalstīm

Bibliotēkai ir atļauts:

- bibliotēka var digitalizēt licencētu materiālu
- bibliotēka var dot pieeju digitālai versijai
- noteiktā kārtībā un saskaņā ar līgumu bibliotēka var kopēt digitālo versiju uz papīra vai elektroniski
- bibliotēka var glabāt digitālo versiju sistemātiskā veidā tā, lai atbalstītu meklēšanu un izguvi
- bibliotēka var piedāvāt piekļuvi digitālai versijai autorizētam lietotājam

- bibliotēka var piedāvāt piekļuvi digitālai versijai autorizētam lietotājam aizsargātā lokālā tīklā
- autorizēts lietotājs var informāciju meklēt, redzēt/lasīt, izgūt un pārvietot digitālu versiju, elektroniski saglabāt personiskajām vajadzībām, kopēt atsevišķas daļas vienā eksemplārā; bet nedrīkst daļu vai visu digitālo versiju nodot citam

- bibliotēka var nodrošināt online pieeju citas bibliotēkas autorizētam lietotājam, ja tas ir specifiski atrunāts līgumā par atsevišķu licenci
- bibliotēka var ņemt naudu tikai par maksu, kas sedz izdevumus

ierobežojumi:

- bibliotēka nevar nevienam licencētā materiālo digitālo versiju piedāvāt online
- nevar izņemt nevienu autoru un tīpašnieku apliecinošu informāciju
- nevar pārveidot tekstu (OCR?)
- nav atļaut digitalizēt citos formātos

procedūra:

- ja bibliotēkai nepieder licencētais materiāls vai daļa no tā, tad to dod ģipašnieks
- bibliotēka ģipašniekam piegādā digitālās versijas kopiju
- bibliotēka var veidot savus metadatus
- utt.

Vēlreiz paldies!